

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี โทร. ๐ ๒๖๒๘ ๕๗๗๖

ที่ กษ ๐๔๐๔/๖๘๕

วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๓

เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการงานสอบบัญชี ปีงบประมาณ ๒๕๖๔

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐

ผู้อำนวยการกองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์

ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร

ตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ทิศทางความสำเร็จ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓ ณ โรงแรมเดอะ กรีนเนอรี รีสอร์ท เขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยการร่วมกำหนดกรอบทิศทางการปฏิบัติงานกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการมุ่งสู่ความสำเร็จที่มีคุณภาพร่วมกัน นั้น

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานสอบบัญชี สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้เป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชี ระเบียบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และนโยบาย กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงจัดทำแนวทางการบริหารจัดการงานสอบบัญชี ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เพื่ออธิบายวิธีการและขั้นตอนในการปฏิบัติงานสอบบัญชี และการควบคุมคุณภาพ งานสอบบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ให้ผู้ปฏิบัติงานใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสอบบัญชี และการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ จึงขอแจ้งให้ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติ หากวิธีปฏิบัติอื่นใดที่ขัดหรือแย้งกับวิธีปฏิบัติที่กำหนดไว้ใน แนวทางการบริหารจัดการงานสอบบัญชี ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ให้ถือปฏิบัติตามแนวทางฯ นี้ ทั้งนี้ ให้มีผล ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันที่แจ้งเวียนแนวทางการบริหารจัดการงานสอบบัญชี ปีงบประมาณ ๒๕๖๔

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ พร้อมทั้งแจ้งให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ในพื้นที่ รับผิดชอบและให้ผู้สอบบัญชีในสังกัดทราบ และถือปฏิบัติต่อไป

(นายโอภาส ทองยงค์)

อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

แนวทางการบริหารจัดการงานสอบบัญชี ปีงบประมาณ ๒๕๖๔

แนวทางการบริหารจัดการงานสอบบัญชี ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ กำหนดขึ้นเพื่ออธิบายวิธีการและขั้นตอนในการปฏิบัติงานสอบบัญชี และการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานสอบบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้เป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชี ระเบียบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และนโยบายกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ ดังนี้

๑. เกณฑ์ในการจัดระดับผู้สอบบัญชี

ให้หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ และผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ กรุงเทพมหานครจัดระดับผู้สอบบัญชี โดยพิจารณาความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงานของผู้สอบบัญชี ประสบการณ์ด้านงานสอบบัญชี ซึ่งผู้ที่ได้รับการจัดระดับผู้สอบบัญชีตามเกณฑ์ที่กำหนด ประกอบด้วย การดำรงตำแหน่ง และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานสอบบัญชี โดยนับแต่วันที่บรรจุเป็นข้าราชการ ดังนี้

ระดับผู้สอบบัญชี	ตำแหน่ง	ระยะเวลาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานสอบบัญชี * (นับแต่วันที่บรรจุเป็นข้าราชการ)
ระดับ “ต้น”	นักวิชาการตรวจสอบบัญชีชำนาญการ	ไม่เกิน ๕ ปี
	เจ้าพนักงานตรวจสอบบัญชีชำนาญงาน	ไม่เกิน ๑๕ ปี
ระดับ “กลาง”	นักวิชาการตรวจสอบบัญชีชำนาญการ	๕ ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๑๐ ปี
	เจ้าพนักงานตรวจสอบบัญชีชำนาญงาน	๑๕ ปีขึ้นไป
	เจ้าพนักงานตรวจสอบบัญชีอาวุโส	
ระดับ “สูง”	นักวิชาการตรวจสอบบัญชีชำนาญการ	๑๐ ปีขึ้นไป
	นักวิชาการตรวจสอบบัญชีชำนาญการพิเศษ	
	นักวิชาการตรวจสอบบัญชีเชี่ยวชาญ	

* การปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานสอบบัญชี ได้แก่ เคยปฏิบัติงานเป็นผู้สอบบัญชี ปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยผู้สอบบัญชี ปฏิบัติงานในกลุ่มกำกับมาตรฐานการบัญชีสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐ ปฏิบัติงานกองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ และปฏิบัติงานสำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี มีระยะเวลาารวมกันไม่น้อยกว่า ๔ ปี นับแต่วันที่บรรจุเป็นข้าราชการ

อนึ่ง ข้าราชการที่ได้รับการประกาศผ่านการคัดเลือกบุคคลเพื่อให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น แม้ว่าจะยังไม่ผ่านการประเมินผลงานฯ ให้ถือว่าได้ดำรงตำแหน่งที่ผ่านการคัดเลือกนั้นแล้วโดยอนุโลม

๒. การจัดระดับความยากในการสอบบัญชี

การจัดระดับความยากในการสอบบัญชี แบ่งเป็น ๔ ระดับ โดยให้พิจารณาจาก

(๑) องค์ประกอบปัจจัยในการวิเคราะห์ความยากในการสอบบัญชี ดังต่อไปนี้

ปัจจัย	องค์ประกอบปัจจัย	คะแนนปัจจัย
ขนาด	๑. ทุนดำเนินงาน	เล็ก ๑ คะแนน
	๒. รายได้ธุรกิจหลัก	ปานกลาง ๒ คะแนน
	๓. สมาชิก	ใหญ่ ๓ คะแนน
		ใหญ่มาก ๔ คะแนน
		ใหญ่พิเศษ ๕ คะแนน
ความซับซ้อน	๑. กิจกรรมทางการเงิน - การรับฝากเงิน - การให้กู้	น้อย ๑ คะแนน
	๒. กิจกรรมผลผลิตและบริการ - การจัดหาสินค้ามาจำหน่าย - การรวบรวมผลผลิต - การให้บริการและการส่งเสริมการขาย	ปานกลาง ๒ คะแนน
	๓. กิจกรรมต้นทุนการผลิต - ต้นทุนการผลิต	มาก ๓ คะแนน
	๔. มีสาขา	มากที่สุด ๔ คะแนน

(๒) เกณฑ์การจัดระดับความยากในการสอบบัญชี

ปัจจัยในการวิเคราะห์ความยากในการสอบบัญชี				ความยากในการสอบบัญชี (๑) + (๒)	
(๑) ขนาด		(๒) ความซับซ้อน		ช่วงคะแนนรวม	ระดับความยากในการสอบบัญชี
ระดับ	คะแนน	ระดับ	คะแนน		
ใหญ่พิเศษ	๕	มากที่สุด	๔	๗ - ๙	ยากมากที่สุด
ใหญ่มาก	๔	มาก	๓	๕ - ๖	ยากมาก
ใหญ่	๓	ปานกลาง	๒	๓ - ๔	ยากปานกลาง
ปานกลาง	๒	น้อย	๑	๑ - ๒	ยากน้อย
เล็ก	๑				

กรณี**สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรจัดตั้งใหม่** ให้หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร พิจารณาจัดระดับความยากในการสอบบัญชีตามความเหมาะสมก่อน จึงจะสามารถประเมินความพร้อมรับการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรได้

ทั้งนี้ **ก่อนการมอบหมายงานหรือการแต่งตั้งผู้สอบบัญชี** หากหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร พิจารณาแล้วเห็นว่าระดับความยากในการสอบบัญชีที่ปรากฏในระบบบริหารงานสอบบัญชี (CAD_AUDIT) ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในปีปัจจุบัน ให้จัดทำหนังสือพร้อมชี้แจงเหตุผลในการพิจารณาการจัดระดับความยากในการสอบบัญชีใหม่ โดยแนบเหตุผลความจำเป็นพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเป็นรายสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร เสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/ผู้อำนวยการกองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ พิจารณาเปลี่ยนแปลงระดับความยากในการสอบบัญชีในระบบบริหารงานสอบบัญชี (CAD_AUDIT)

๓. การจำแนกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร และการประเมินความพร้อมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

๓.๑ การจำแนกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร การประเมินความพร้อมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ในระบบบริหารงานสอบบัญชี (CAD_AUDIT) จำแนกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ดังนี้

(๑) **กลุ่มพร้อมรับการตรวจสอบ** เป็นสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่สามารถส่งงบการเงิน และรายละเอียดประกอบงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรถึงปีบัญชีปัจจุบัน ไม่ว่างงบการเงินนั้นสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรจะทำด้วยตนเอง หรือมีผู้ช่วยเหลือ

(๒) **กลุ่มไม่พร้อมรับการตรวจสอบ** เป็นสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่ไม่สามารถตรวจสอบ และแสดงความเห็นต่องบการเงินได้ถึงรอบปีบัญชีปัจจุบัน ไม่อยู่ในกลุ่มจัดตั้งใหม่ กลุ่มอาจถูกสั่งเลิก หรือต้องเลิกตามกฎหมาย

(๓) **กลุ่มจัดตั้งใหม่** เป็นสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนตั้งใหม่ระหว่างปี หรือตั้งใหม่ในปีก่อน แต่ยังไม่ได้รับการวางระบบบัญชีและการควบคุมภายใน

(๔) **กลุ่มอาจถูกสั่งเลิก** แยกเป็น

• **สหกรณ์ตามมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจสั่งเลิกสหกรณ์ได้**

- ไม่เริ่มดำเนินกิจการภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่จดทะเบียน หรือหยุดดำเนินกิจการติดต่อกันเป็นเวลา ๒ ปี นับแต่วันที่หยุดดำเนินกิจการ

- ไม่ส่งสำเนารายงานประจำปีและงบการเงินประจำปีต่อนายทะเบียนสหกรณ์เป็นเวลา ๓ ปี ติดต่อกัน

- ไม่อาจดำเนินกิจการให้เป็นผลดี หรือการดำเนินกิจการของสหกรณ์ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์ หรือประโยชน์ส่วนรวม

• **กลุ่มเกษตรกรตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๔๗ มีอำนาจสั่งเลิกได้**

- ไม่มีการประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันรับใบทะเบียนจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร

- ไม่เริ่มดำเนินการภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่จดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร หรือหยุดดำเนินการกิจการติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๒ ปี

- ไม่ส่งสำเนาบัญชีต่อนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดตามมาตรา ๒๔ วรรค ๔ เป็นเวลา ๓ ปี ติดต่อกัน

- การดำเนินการของกลุ่มเกษตรกรก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่กลุ่มเกษตรกรนั้น หรือไม่อาจดำเนินการให้เป็นผลดีต่อไปได้

(๕) **กลุ่มต้องเลิกตามกฎหมาย**

• **สหกรณ์ตามมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม**

- มีเหตุตามที่กำหนดในข้อบังคับ

- มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่า ๑๐ ราย

- ที่ประชุมใหญ่ลงมติให้เลิก

- ล้มละลาย

- นายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้เลิกตามมาตรา ๗๑

• **กลุ่มเกษตรกรตามมาตรา ๓๒ แห่งพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร**

พ.ศ. ๒๕๔๗

- ตามที่กำหนดในข้อบังคับ

- มีสมาชิกน้อยกว่า ๓๐ ราย ติดต่อกันเกิน ๑๒๐ วัน

- ที่ประชุมใหญ่ลงมติให้เลิก

- ศาลพิพากษาให้ล้มละลาย

- นายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้เลิกตามมาตรา ๓๓

๓.๒ การประเมินความพร้อมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

เพื่อให้ทราบความสามารถในการจัดทำบัญชีและงบการเงิน ตลอดจนรูปแบบการจัดทำบัญชีของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรตามสถานการณ์ที่เป็นจริง ณ วันที่ประเมินความพร้อมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

(๑) **กลุ่มพร้อมรับการตรวจสอบ** ให้ดำเนินการหลังจากที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศทางการเงินของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร (Input form) เรียบร้อยแล้ว ให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ประเมินความพร้อมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ภายใน ๑๐ วันนับจากวันที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

กรณีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรไม่สามารถส่งงบการเงินและรายละเอียดประกอบงบการเงินได้ ให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ประเมินความพร้อมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ภายใน ๙๐ วันนับจากวันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร พร้อมระบุเหตุผลก่อนการประเมินความพร้อม โดยระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN) จะแจ้งเตือนเมื่อเกิน ๖๐ วันนับจากวันสิ้นปีทางบัญชี

อย่างไรก็ตาม หากผู้สอบบัญชีพิจารณาแล้วว่าสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรไม่สามารถส่งงบการเงินและรายละเอียดประกอบงบการเงินให้ตรวจสอบ หรือไม่สามารถตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรได้แน่นอนโดยไม่ต้องรอให้ครบกำหนด และต้องการประเมินความพร้อมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรก่อน ๖๐ วันนับจากวันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ให้ดำเนินการ ดังนี้

๑) ผู้สอบบัญชีทำหนังสือแจ้งผลการพิจารณาเสนอต่อหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร พร้อมบันทึกข้อมูลในระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN) (RA ๑)

๒) หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร ทำหนังสือแจ้งผลการพิจารณาต่อผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/ผู้อำนวยการกองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ เพื่อขออนุมัติให้สามารถประเมินความพร้อมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร เปลี่ยนการจำแนกกลุ่มจากกลุ่มพร้อมเป็นกลุ่มไม่พร้อมรับการตรวจสอบหรืออาจถูกสั่งเลิก หรือกลุ่มต้องเลิก ตามกฎหมาย

๓) เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/ผู้อำนวยการกองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์พิจารณาอนุมัติแล้ว

๔) ผู้สอบบัญชีประเมินความพร้อมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ในระบบบริหารงานสอบบัญชี (CAD_AUDIT)

(๒) กลุ่มอื่น ๆ นอกเหนือจากกลุ่มพร้อมรับการตรวจสอบ ให้ผู้สอบบัญชีประเมินความพร้อมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ภายใน ๙๐ วันนับจากวันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ให้ระบุเหตุผลก่อนการประเมินความพร้อมในระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN) โดยระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN) จะแจ้งเตือนเมื่อเกิน ๖๐ วันนับจากวันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

หากผู้สอบบัญชีพิจารณาแล้วว่าสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรไม่สามารถส่งงบการเงินและรายละเอียดประกอบงบการเงินให้ตรวจสอบ หรือไม่สามารถตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรได้แน่นอนโดยไม่ต้องรอให้ครบกำหนด และต้องการประเมินความพร้อมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรก่อน ๖๐ วันนับจากวันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ให้ดำเนินการ ดังนี้

๑) ให้ผู้สอบบัญชีทำหนังสือแจ้งผลการพิจารณาเสนอต่อหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร พร้อมบันทึกข้อมูลในระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN) (RA ๒)

๒) ประเมินความพร้อมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ในระบบบริหารงานสอบบัญชี (CAD_AUDIT) ทันที

หากผู้สอบบัญชีไม่ประเมินความพร้อมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรภายในระยะเวลาที่กำหนด ระบบจะทำการล๊อคการบันทึกข้อมูลทำให้ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ให้หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร ทำหนังสือแจ้งเหตุผลเสนอต่ออธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ผ่านผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/ผู้อำนวยการกองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ เพื่อขอลดล๊อคการบันทึกข้อมูลในระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN) และเมื่อได้รับการปลดล๊อคแล้ว จะสามารถประเมินความพร้อมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ในระบบบริหารงานสอบบัญชี (CAD_AUDIT) ได้

ทั้งนี้ ให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ดำเนินการตามกิจกรรมภายหลังจากการจำแนก สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร และประเมินความพร้อมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ดังนี้

(๑) กลุ่มพร้อมรับการตรวจสอบ

๑.๑) กลุ่มพร้อมรับการตรวจสอบ ที่สามารถจัดทำงานการเงินได้เอง ให้ผู้สอบบัญชี วางแผนปฏิบัติงานสอบบัญชีระหว่างปี และงานสอบบัญชีประจำปีตามกระบวนการงานสอบบัญชี (ตามข้อ ๗ มาตรฐานการปฏิบัติงานสอบบัญชี)

๑.๒) กลุ่มพร้อมรับการตรวจสอบ ที่ไม่สามารถจัดทำงานการเงินได้เอง ให้ผู้สอบบัญชี พิจารณาว่า

๑.๒.๑) สามารถเข้าตรวจสอบบัญชีระหว่างปีได้ ให้ผู้สอบบัญชีวางแผนการเข้า ปฏิบัติงานสอบบัญชีระหว่างปี และประจำปีตามกระบวนการงานสอบบัญชี (ตามข้อ ๗ มาตรฐานการปฏิบัติงาน สอบบัญชี)

๑.๒.๒) ไม่สามารถเข้าตรวจสอบบัญชีระหว่างปีได้ ให้ผู้สอบบัญชีดำเนินการ ดังนี้

๑) วางแผนเข้าตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี อย่างน้อย ๑ ครั้ง โดยให้ กำหนดจำนวนครั้งในการเข้าตรวจแนะนำการจัดบัญชีตามความเหมาะสมกับสภาพความจำเป็นที่จะมีผลให้ สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรสามารถส่งงบการเงินและรายละเอียดประกอบงบการเงิน ให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและ แสดงความเห็นต่องบการเงินได้ในระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN)

๒) แนะนำให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรมอบหมายผู้รับผิดชอบ จัดทำบัญชี ในกรณีที่สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรไม่มีผู้รับผิดชอบจัดทำบัญชี พร้อมตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี งบการเงิน และรายละเอียดประกอบงบการเงิน

๓) จัดทำหนังสือรายงานผลการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชีเป็นราย สหกรณ์ต่อหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร ตามแบบรายงานผลการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี พร้อมบันทึกผลการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี ในระบบ แผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN) ภายใน ๓ วันทำการ นับแต่วันที่ปฏิบัติงานแล้วเสร็จ

๔) ติดตามผลการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี

๕) จัดทำหนังสือเสนอรายงานผลการติดตามการตรวจแนะนำการจัดทำ บัญชีเป็นรายสหกรณ์ต่อหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร ตามแบบรายงานผลการติดตามการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี

๖) กรณีพบข้อสังเกตให้สำเนารายงานผลการตรวจแนะนำการ จัดทำบัญชี และรายงานผลการติดตามการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชีให้สหกรณ์จังหวัดทราบ

หากสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรสามารถส่งงบการเงินและรายละเอียด ประกอบ งบการเงินให้ตรวจสอบได้ ให้หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชี สหกรณ์กรุงเทพมหานคร เสนอแต่งตั้งผู้สอบบัญชีไปยังสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/กองกำกับ การสอบบัญชี สหกรณ์ และพิจารณาวางแผนการปฏิบัติงานในระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN)

ทั้งนี้ สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่วางแผนการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี ให้หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร รายงาน สรุปผลการปฏิบัติงานประจำปี พร้อมปัญหาอุปสรรคเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/ ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี และให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐ สรุปผล

การปฏิบัติงานประจำปี พร้อมปัญหาและอุปสรรคของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบเสนอต่ออธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ผ่านผู้อำนวยการสำนักงานมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี รวมทั้งให้สำนักงานมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชีสรุปผลการปฏิบัติงานประจำปี พร้อมปัญหาและอุปสรรคเสนอต่ออธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และแจ้งให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ทราบ

(๒) กลุ่มไม่พร้อมรับการตรวจสอบ ให้วางแผนเข้าตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี อย่างน้อย ๑ ครั้ง โดยปฏิบัติเช่นเดียวกับ ข้อ ๑.๒.๒)

(๓) กลุ่มจัดตั้งใหม่ ให้ดำเนินการ ดังนี้

- ๓.๑) ชี้แจงเกี่ยวกับการเงินและการบัญชีต่อที่ประชุมคณะผู้จัดตั้ง
- ๓.๒) ชี้แจงความสำคัญของการจัดทำบัญชีต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ พร้อมแนะนำให้มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชี
- ๓.๓) วางระบบบัญชีและการควบคุมภายใน
  - ๓.๓.๑) แนะนำการจัดทำเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีที่เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร
  - ๓.๓.๒) แนะนำวิธีการจัดทำบัญชีและงบการเงินตามประเภทของสหกรณ์ (Manual และ/หรือโปรแกรมระบบบัญชีสหกรณ์)
  - ๓.๓.๓) แนะนำการวางระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร
  - ๓.๔) รายงานผลการวางระบบบัญชีและการควบคุมภายในต่อหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร
  - ๓.๕) บันทึกข้อมูลผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีในระบบฐานข้อมูลบุคลากรสหกรณ์

ทั้งนี้ หากสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรสามารถส่งงบการเงินและรายละเอียดประกอบงบการเงินให้ตรวจสอบได้ ให้หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร เสนอแต่งตั้งผู้สอบบัญชีไปยังสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/กองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ และวางแผนการปฏิบัติงานในระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN)

(๔) กลุ่มอาจถูกสั่งเลิก และกลุ่มต้องเลิกตามกฎหมาย ให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ประสานสหกรณ์จังหวัด เพื่อยืนยันสถานะของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

๔.๑) กรณีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงสถานะ ไม่เข้าเงื่อนไขกลุ่มอาจถูกสั่งเลิก/กลุ่มต้องเลิกตามกฎหมาย ให้พิจารณาเข้าแนะนำการจัดทำบัญชี หากสามารถจัดส่งงบการเงินและรายละเอียดประกอบงบการเงินให้ตรวจสอบได้ ให้หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร มอบหมายงานสอบบัญชี และผู้ช่วยผู้สอบบัญชีในระบบบริหารงานสอบบัญชี (CAD_AUDIT) รวมทั้งเสนอแต่งตั้งผู้สอบบัญชีไปยังสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/กองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ แล้วจึงปฏิบัติงานสอบบัญชีและบันทึกผลการปฏิบัติงานในระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN)

๔.๒) กรณีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรไม่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะ หรือนายทะเบียนสหกรณ์ ไม่ดำเนินการสั่งเลิกติดต่อกันเป็นเวลา ๒ ปี ให้เสนอต่อคณะทำงานระดับจังหวัดแก้ไขปัญหาในการดำเนินการของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่มีข้อบกพร่อง (จกบ.) พิจารณา กรณีที่ประชุมคณะทำงานฯ ไม่มีการดำเนินการใด ๆ ให้สรุปผลการติดตามเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/ผู้อำนวยการสำนักงานมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี

ทั้งนี้ ให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐ สรุปผลการยื่นยันสถานะและติดตามการเสนอเลิกของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบเสนอต่ออธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ผ่านอำนาจการสำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี และให้สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชีรวบรวมผลการติดตามการเสนอเลิกเสนออธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เพื่อแจ้งนายทะเบียนสหกรณ์ พิจารณาดำเนินการ ตามกฎหมายต่อไป

๔. สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่ชำระบัญชี ให้ผู้สอบบัญชีดำเนินการ ดังนี้

๔.๑ จัดทำหนังสือประสานผู้ชำระบัญชีเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวการชำระบัญชี

๔.๒ ตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงิน ณ วันเลิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

(๑) สอบทานงบการเงิน ณ วันเลิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร เพื่อตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนในเบื้องต้นว่างบการเงินและรายละเอียดประกอบงบการเงินครบถ้วน และมียอดสัมพันธ์กัน หากพบว่าไม่ถูกต้องให้จัดทำหนังสือแจ้งผู้ชำระบัญชีดำเนินการแก้ไข และบันทึกข้อมูลในระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN)

(๒) ตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงิน ณ วันเลิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร เพื่อให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบการเงินต่อที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติ แล้วส่งงบการเงิน ณ วันเลิกต่อนายทะเบียนสหกรณ์ หากพบว่าไม่สามารถตรวจสอบงบการเงิน ณ วันเลิกได้ ให้จัดทำหนังสือแจ้งผู้ชำระบัญชีดำเนินการแก้ไข เพื่อให้ผู้สอบบัญชีสามารถตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงิน ณ วันเลิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรได้

(๓) รายงานผลการตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงิน ณ วันเลิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่ชำระบัญชีในระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN)

๔.๓ ตรวจสอบและรับรองรายงานการชำระบัญชี และรายการย่อของบัญชีที่ชำระ

(๑) สอบทานรายงานการชำระบัญชี และรายการย่อของบัญชีที่ชำระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนในเบื้องต้นว่ารายงานการชำระบัญชี และรายการย่อของบัญชีที่ชำระครบถ้วน และมียอดสัมพันธ์กัน หากพบว่าไม่ถูกต้องให้จัดทำหนังสือแจ้งผู้ชำระบัญชีดำเนินการแก้ไข และบันทึกข้อมูลในระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN)

(๒) ตรวจสอบและรับรองรายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระ หากพบว่าไม่สามารถตรวจสอบได้ ให้จัดทำหนังสือแจ้งผู้ชำระบัญชีดำเนินการแก้ไขให้สามารถตรวจสอบและรับรองรายงานการชำระบัญชีได้

(๓) รายงานผลการตรวจสอบและรับรองรายงานการชำระบัญชี และวันที่ที่นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อออกจากทะเบียนในระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN)

๔.๔ รายงานสรุปผลสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการชำระบัญชี และไม่สามารถตรวจสอบได้ พร้อมปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐ สำหรับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานครให้เสนอต่อผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี ทั้งนี้ ให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐ รวบรวมและสรุปผลสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการชำระบัญชี และไม่สามารถตรวจสอบได้ พร้อมปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบเสนอต่ออธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ผ่านผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี และให้สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชีจัดทำรายงานผลการชำระบัญชีเสนอต่ออธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และแจ้งนายทะเบียนสหกรณ์ทราบ

๕. การมอบหมายงานสอบบัญชีและการแต่งตั้งผู้สอบบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

๕.๑ การมอบหมายงานสอบบัญชี

ให้หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร พิจารณามอบหมายงานสอบบัญชีสำหรับสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ที่พร้อมรับการตรวจสอบ ให้ผู้สอบบัญชีอย่างเหมาะสมตามระดับผู้สอบบัญชีและระดับความยากในการสอบบัญชี เสนอผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/ผู้อำนวยการกองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์พิจารณาครั้งก่อนแต่งตั้งผู้สอบบัญชี โดยมีการหมุนเวียนไม่ให้เป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรเดิมติดต่อกันเกิน ๓ ปี ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด ดังนี้

ระดับผู้สอบบัญชี	ตำแหน่ง	ระดับความยากในการสอบบัญชีตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด
ระดับ “ต้น”	นักวิชาการตรวจสอบบัญชีชำนาญการ	ยากน้อย , ยากปานกลาง
	เจ้าพนักงานตรวจสอบบัญชีชำนาญงาน	
ระดับ “กลาง”	นักวิชาการตรวจสอบบัญชีชำนาญการ	ยากน้อย , ยากปานกลาง , ยากมาก
	เจ้าพนักงานตรวจสอบบัญชีชำนาญงาน	
	เจ้าพนักงานตรวจสอบบัญชีอาวุโส	
ระดับ “สูง”	นักวิชาการตรวจสอบบัญชีชำนาญการ	ทุกระดับความยาก
	นักวิชาการตรวจสอบบัญชีชำนาญการพิเศษ	
	นักวิชาการตรวจสอบบัญชีเชี่ยวชาญ	

๕.๒ การแต่งตั้งผู้สอบบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/กองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ปฏิบัติ ดังนี้

๕.๒.๑ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐

(๑) พิจารณาความเหมาะสมในการมอบหมายงานสอบบัญชีของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ในพื้นที่รับผิดชอบ ก่อนพิจารณาแต่งตั้งผู้สอบบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

(๒) ให้แต่งตั้งผู้สอบบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ตามรอบปีบัญชีหลังจากผู้สอบบัญชีได้แสดงความเห็นต่องบการเงินเรียบร้อยแล้วโดยเร็ว แต่ไม่เกิน ๔๕ วัน นับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

๕.๒.๒ กองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์

(๑) พิจารณาความเหมาะสมในการมอบหมายงานสอบบัญชีของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร ก่อนพิจารณาเสนอแต่งตั้งผู้สอบบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

(๒) ให้เสนอแต่งตั้งผู้สอบบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ต่อรองอธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ แต่งตั้งผู้สอบบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรตามรอบปีบัญชีหลังจากผู้สอบบัญชีได้แสดงความเห็นต่องบการเงินเรียบร้อยแล้วโดยเร็ว แต่ไม่เกิน ๔๕ วัน นับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

ทั้งนี้ กรณีที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มีผู้สอบบัญชีแต่ละระดับในจำนวนที่ไม่สอดคล้องกับจำนวนสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรในแต่ละระดับความยากในการสอบบัญชี หรือมีเหตุจำเป็นอื่นใดที่ทำให้ไม่สามารถมอบหมายงานสอบบัญชีได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ให้หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/

ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานครใช้ดุลยพินิจมอบหมายงานให้เหมาะสมตามเหตุจำเป็น โดยให้ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐ ทบทวนและพิจารณาแต่งตั้ง และผู้อำนวยการกองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ทบทวนและพิจารณาเสนอแต่งตั้งผู้สอบบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้เป็นไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงได้ตามจำเป็น

อนึ่ง สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์สามารถจัดให้มีการประชุมผู้สอบบัญชีและผู้ช่วยผู้สอบบัญชี เพื่อกำหนดผู้รับผิดชอบร่วมกันในการมอบหมายงานสอบบัญชีสำหรับผู้สอบบัญชีและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีทั้งหมดในสำนักงาน และแจ้งให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/กองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ทราบ

๖. มาตรฐานเวลาการปฏิบัติงานสอบบัญชี

มาตรฐานเวลาการปฏิบัติงานสอบบัญชี ให้นับเวลาในการปฏิบัติงานตั้งแต่วันที่ผู้สอบบัญชีเริ่มเข้าปฏิบัติงานสอบบัญชีวันแรก จนถึงวันที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่องบการเงิน **โดยให้นับเฉพาะวันที่ปฏิบัติงานจริงเท่านั้น** ซึ่งให้นับรวมจำนวนวันที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการวางแผนงานสอบบัญชี และการปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีระหว่างปี เป็นวันปฏิบัติงานตามมาตรฐานเวลาการปฏิบัติงานสอบบัญชีด้วย ดังนี้

ระดับความยากในการสอบบัญชี	มาตรฐานเวลาการปฏิบัติงานสอบบัญชี (วัน)
ยากมากที่สุด	๔๕
ยากมาก	๓๐
ยากปานกลาง	๒๐
ยากน้อย	๑๐

กรณีที่ผู้สอบบัญชีมีความจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานสอบบัญชีเกินกว่ามาตรฐานเวลาที่กำหนดโดยมีเหตุผลอันสมควร เช่น กรณีสหกรณ์มีการทุจริต การดำเนินธุรกิจที่มีความซับซ้อนเป็นพิเศษ สหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจใหม่ในปีบัญชีปัจจุบัน หรือสหกรณ์ตั้งใหม่มีความยากในการสอบบัญชีมาก ผู้สอบบัญชีสามารถขอขยายระยะเวลาในการปฏิบัติงานสอบบัญชีได้ โดยเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/ผู้อำนวยการกองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ ผ่านหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ในพื้นที่/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานครพิจารณาตามที่เห็นสมควร

๗. มาตรฐานการปฏิบัติงานสอบบัญชี

๗.๑ การวางแผนงานสอบบัญชี

ให้ผู้สอบบัญชีวางแผนงานสอบบัญชีสำหรับแต่ละสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่เป็นกลุ่มพร้อมรับการตรวจสอบที่จัดทำงบการเงินได้เอง และกลุ่มพร้อมรับการตรวจสอบที่จัดทำงบการเงินโดยผู้อื่น ซึ่งผู้สอบบัญชีพิจารณาว่าสามารถเข้าตรวจสอบบัญชีระหว่างปีได้ ให้เป็นไปตามขั้นตอนการวางแผนงานสอบบัญชีที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด ซึ่งประกอบด้วย

(๑) วิเคราะห์โครงสร้างทางการเงิน สแกนธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร และประเมินมาตรฐานขั้นต่ำในการควบคุมภายในและการรักษาความปลอดภัย สำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูล (CAD_Checklist) กรณีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูล

(๒) ประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี โดยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์โครงสร้างทางการเงิน สแกนธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร และประเมินมาตรฐานขั้นต่ำในการควบคุมภายใน และการรักษาความปลอดภัย สำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูล (CAD_Checklist) มาใช้ในการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี

(๓) จัดทำแผนการสอบบัญชีโดยรวม ให้สอดคล้องกับผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี และกำหนดวิธีการตรวจสอบที่ตอบสนองต่อความเสี่ยง

(๔) จัดทำแนวการสอบบัญชี ให้สอดคล้องกับแผนการสอบบัญชีโดยรวม กรณีผู้สอบบัญชีใช้โปรแกรมช่วยตรวจสอบ CATS หรือ ACL ผู้สอบบัญชีควรกำหนดวิธีการตรวจสอบในแนวการสอบบัญชีในเรื่องดังกล่าวให้มีความชัดเจนด้วย

กรณีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่เป็นกลุ่มพร้อมรับการตรวจสอบที่จัดทำทางการเงินได้เอง ซึ่งผู้สอบบัญชีใช้ระบบกระดาษทำการอิเล็กทรอนิกส์ : EWP ให้ปฏิบัติ ดังนี้

(๑) วิเคราะห์โครงสร้างทางการเงิน สแกนธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร และประเมินมาตรฐานขั้นต่ำในการควบคุมภายในและการรักษาความปลอดภัย สำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูล (CAD_Checklist) กรณีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูล

(๒) ประเมินความเสี่ยงในระบบประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี (TeamRisk) โดยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์โครงสร้างทางการเงิน สแกนธุรกรรมเชิงลึกของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร และประเมินมาตรฐานขั้นต่ำในการควบคุมภายในและการรักษาความปลอดภัย สำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูล (CAD_Checklist) มาใช้ในการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี

(๓) เลือกผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี (TeamRisk) ที่ผู้สอบบัญชีจะตรวจสอบ เพื่อนำเข้าในระบบกระดาษทำการอิเล็กทรอนิกส์ : EWP

(๔) นำเข้าเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ใน PA ๑ : การวางแผนการสอบบัญชี ประกอบด้วย

(๔.๑) ผลการวิเคราะห์โครงสร้างทางการเงิน

(๔.๒) ผลการสแกนธุรกรรมเชิงลึก

(๔.๓) ประเมินมาตรฐานขั้นต่ำฯ กรณีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูล

(๔.๔) เอกสารการกำหนดระดับความมีสาระสำคัญ

(๔.๕) งบการเงินที่ใช้ในการวางแผนงานสอบบัญชี

(๔.๖) เอกสารอื่นที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการวางแผนงานสอบบัญชี (ถ้ามี)

(๕) ทบทวน และปรับปรุงวัตถุประสงค์การตรวจสอบ วิธีการตรวจสอบ การกำหนดช่วงเวลา การเลือกตัวอย่าง และผู้ปฏิบัติงานในระบบกระดาษทำการอิเล็กทรอนิกส์ : EWP ให้สอดคล้องกับผลการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี

ทั้งนี้ ผู้สอบบัญชีต้องเสนอแผนงานสอบบัญชีต่อหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร เพื่อสอบทานให้แล้วเสร็จก่อนเข้าปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีระหว่างปี

สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรกรกลุ่มพร้อมรับการตรวจสอบที่จัดทำงบการเงินโดยผู้อื่น ให้ผู้สอบบัญชีพิจารณาว่าสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรควรได้รับการแนะนำการจัดทำบัญชี หรือตรวจสอบบัญชีระหว่างปี กรณีเข้าแนะนำการจัดทำบัญชีให้การวางแผนตรวจสอบแนะนำการจัดทำบัญชีและดำเนินการตามข้อ ๑.๒.๒) หรือกรณีเข้าตรวจสอบบัญชีระหว่างปีได้ให้ผู้สอบบัญชีวางแผนปฏิบัติงานสอบบัญชีระหว่างปีและงานสอบบัญชีประจำปี ให้ดำเนินการตามข้อ ๑.๒.๑)

กรณีสหกรณ์กลุ่มพร้อมรับการตรวจสอบที่จัดทำงบการเงินโดยผู้อื่น ซึ่งผู้สอบบัญชีได้วางแผนเข้าตรวจสอบแนะนำการจัดทำบัญชี และเป็นสหกรณ์เป้าหมายกระดาศทำการอิเล็กทรอนิกส์ : EWP ให้ผู้สอบบัญชีดำเนินการตามข้อ ๑.๒.๒) โดยให้จัดทำภายนอกกระดาศทำการอิเล็กทรอนิกส์ : EWP และเมื่อสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรส่งงบการเงินและรายละเอียดประกอบงบการเงินให้ตรวจสอบ ให้ผู้สอบบัญชี

(๑) วางแผนงานสอบบัญชี ตามข้อ ๗.๑ การวางแผนงานสอบบัญชี สำหรับสหกรณ์ที่ใช้ระบบกระดาศทำการอิเล็กทรอนิกส์ : EWP

(๒) นำเข้าเอกสารการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชีไว้ใน PA ๑ : การวางแผนการสอบบัญชี

(๓) เข้าตรวจสอบบัญชีประจำปี พร้อมทั้งปฏิบัติงานตามกระบวนการงานสอบบัญชีที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดต่อไป

๗.๒ การตรวจสอบบัญชีระหว่างปี

(๑) ให้ผู้สอบบัญชีวางแผนการเข้าปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีระหว่างปี อย่างน้อย ๑ ครั้ง และเข้าตรวจสอบบัญชีระหว่างปีครั้งแรกก่อนวันสิ้นปีทางบัญชีไม่น้อยกว่า ๔ เดือน

(๒) กรณีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่มีปัญหาการทุจริต หรือมีข้อบกพร่องซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์ใช้อำนาจตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม สั่งให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่อง **ให้ผู้สอบบัญชีวางแผนเข้าตรวจสอบบัญชีระหว่างปีทุกไตรมาส เพื่อแก้ไขปัญหาได้ทันต่อสถานการณ์**

(๓) กรณีผู้สอบบัญชีตรวจพบข้อสังเกตในการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี ให้จัดทำหนังสือเสนอข้อสังเกตที่พบจากการตรวจสอบบัญชี โดยให้หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานครพิจารณากลับกรองข้อสังเกตที่ตรวจพบ หากเห็นว่าเป็นข้อสังเกตที่ควรแจ้งให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรทราบ เพื่อให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรแก้ไขให้ดำเนินการ ดังนี้

(๓.๑) แจ้งข้อสังเกตเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานกรรมการสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

(๓.๒) รายงานเป็นลายลักษณ์อักษรต่อรองนายทะเบียนสหกรณ์ในพื้นที่ หรือนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัด และสำเนาให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐ /กองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ทราบ

(๓.๓) บันทึกข้อสังเกตในระบบสารสนเทศเพื่อการรายงานข้อสังเกตที่ตรวจพบ Cad_Notice และระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN)

๗.๓ การตรวจสอบบัญชีประจำปี

เมื่อสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรส่งงบการเงินและรายละเอียดประกอบงบการเงินให้ตรวจสอบ ผู้สอบบัญชีต้องสอบถามเบื้องต้นว่า งบการเงิน และรายละเอียดประกอบงบการเงินครบถ้วน มีความสัมพันธ์กัน พร้อมรับการตรวจสอบบัญชีประจำปี

(๑) ให้ผู้สอบบัญชีทำหนังสือแจ้งกำหนดเวลาเข้าตรวจสอบให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรทราบ

(๒) ให้ผู้สอบบัญชีเสนอรายงานการสอบบัญชี งบการเงิน และกระดาษทำการ ต่อหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร เพื่อสอบถามก่อนที่ผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นต่องบการเงิน

(๓) กรณีผู้สอบบัญชีตรวจพบว่าสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรต้องปรับปรุงรายการบัญชี หรือผู้สอบบัญชีต้องแสดงความเห็นที่แตกต่างจากแบบไม่มีเงื่อนไข ให้ผู้สอบบัญชีจัดทำหนังสือแจ้งข้อสังเกต เป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้ดำเนินการแก้ไข และรายงาน เป็นลายลักษณ์อักษรต่อรองนายทะเบียนสหกรณ์ พร้อมเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อชี้แจงข้อสังเกตพร้อมเสนอแนวทางแก้ไขต่อคณะกรรมการดำเนินการ

(๔) กรณีผู้สอบบัญชีตรวจพบข้อสังเกตในการตรวจสอบบัญชีประจำปี ให้จัดทำหนังสือเสนอข้อสังเกตที่พบจากการตรวจสอบบัญชี โดยให้หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานครพิจารณาก่อนกรองข้อสังเกตที่ตรวจพบ หากเห็นว่าเป็นข้อสังเกตที่ควรแจ้งให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรทราบ เพื่อให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรแก้ไขให้ดำเนินการ ดังนี้

(๔.๑) แจ้งข้อสังเกตเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

(๔.๒) รายงานเป็นลายลักษณ์อักษรต่อรองนายทะเบียนสหกรณ์ในพื้นที่ หรือนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัด และสำเนาให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐ /กองกำกับ การสอบบัญชีสหกรณ์ทราบ

(๔.๓) บันทึกข้อสังเกตในระบบสารสนเทศเพื่อการรายงานข้อสังเกตที่ตรวจพบ Cad_Notice และระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN)

กรณีผู้สอบบัญชีไม่แสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ภายใน ๙๐ วันนับจากวันที่สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรส่งงบการเงินและรายละเอียดประกอบงบการเงิน ให้ผู้สอบบัญชีทำหนังสือถึงอธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ผ่านผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/ผู้อำนวยการกองกำกับ การสอบบัญชีสหกรณ์ และหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร เพื่อให้สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชีอนุมัติการปลดล๊อคระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN) โดยระบุเหตุผลความจำเป็นเพื่อขออนุมัติให้สามารถประเมินความพร้อมรับการตรวจสอบสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร และบันทึกวันที่รับงบการเงิน ซึ่งในระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN) จะให้เลือกผู้สอบบัญชีรายเดิม หรือเลือกผู้สอบบัญชีรายใหม่ หากเลือกผู้สอบบัญชีรายใหม่ก็ต้องจัดทำหนังสือแต่งตั้งผู้สอบบัญชีรายใหม่ ซึ่งระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN) จะให้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานสอบบัญชีประจำปีอีก ๓๐ วัน รวมระยะเวลาปฏิบัติงานเป็น ๑๒๐ วัน

๗.๔ การรายงานการสอบบัญชี

(๑) รายงานการสอบบัญชีระหว่างปี

ให้รายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปีภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันที่เสร็จสิ้นการปฏิบัติงาน กรณีสหกรณ์เสนอต่ออธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ผ่านหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร และกรณีกลุ่มเกษตรกรเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ผ่านหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร

(๒) รายงานการสอบบัญชีประจำปี

(๒.๑) กรณีสหกรณ์ให้ผู้สอบบัญชีเสนอรายงานของผู้สอบบัญชีต่อสมาชิกสหกรณ์ และเสนอรายงานผลการตรวจสอบบัญชีต่ออธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ตามรูปแบบและรายการที่กำหนด ท้ายระเบียบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ว่าด้วยการสอบบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๖๒

(๒.๒) กรณีกลุ่มเกษตรกร ให้ผู้สอบบัญชีเสนอรายงานของผู้สอบบัญชีต่อสมาชิกกลุ่มเกษตรกรและเสนอรายงานผลการตรวจสอบบัญชีต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ตามรูปแบบและรายการที่กำหนดท้ายระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการสอบบัญชีกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๖๒

ทั้งนี้ รายงานของผู้สอบบัญชีกำหนดให้มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบกับสหกรณ์ทุกประเภทและกลุ่มเกษตรกร ยกเว้นสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ที่มีทุนดำเนินงานต่ำกว่า ๕ ล้านบาท ผู้สอบบัญชีจะพิจารณาเรื่องสำคัญในการตรวจสอบไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชีหรือไม่ก็ได้

กรณีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่มีทุนดำเนินงานตั้งแต่ ๕ ล้านบาท ที่กำหนดให้มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ซึ่งผู้สอบบัญชีพิจารณาว่าไม่มีเรื่องสำคัญในการตรวจสอบให้ระบุข้อความภายใต้วรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ดังนี้

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ คือ เรื่องต่าง ๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดตามดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของข้าพเจ้าในการตรวจสอบงบการเงินสำหรับงวดปัจจุบัน **ข้าพเจ้าพิจารณาว่าไม่มีเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่ต้องสื่อสารในรายงานของข้าพเจ้า**

และให้ปรับข้อความในวรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบงบการเงิน ดังนี้

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบงบการเงิน

การตรวจสอบของข้าพเจ้า.....

ข้าพเจ้าได้สื่อสารกับคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เกี่ยวกับขอบเขตและช่วงเวลาของการตรวจสอบตามที่ได้วางแผนไว้ ประเด็นที่มีนัยสำคัญที่พบจากการตรวจสอบ รวมถึงข้อบกพร่องที่มีนัยสำคัญ (ถ้ามี) ในระบบการควบคุมภายในซึ่งข้าพเจ้าได้พบในระหว่างการตรวจสอบของข้าพเจ้า

จากเรื่องทั้งหลายที่สื่อสารกับคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ข้าพเจ้าพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดในการตรวจสอบงบการเงินในงวดปัจจุบันเพื่อกำหนดเป็น “เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ” **ซึ่งถ้ามี** ข้าพเจ้าจะอธิบายเรื่องเหล่านี้ไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชี เว้นแต่กฎหมายหรือข้อบังคับห้ามไม่ให้เปิดเผยเรื่องดังกล่าวต่อสาธารณะหรือในสถานการณ์ที่ยากที่จะเกิดขึ้น ข้าพเจ้าพิจารณาว่าไม่ควรสื่อสารเรื่องดังกล่าวในรายงานของข้าพเจ้า เพราะการกระทำดังกล่าว สามารถคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผลว่าจะมีผลกระทบในทางลบมากกว่าผลประโยชน์ที่ผู้มีส่วนได้เสียสาธารณะจะได้จากการสื่อสารดังกล่าว

(๒.๓) ให้ผู้สอบบัญชีจัดส่งรายงานของผู้สอบบัญชี รายงานผลการตรวจสอบบัญชี และงบการเงิน ต่ออธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ตามระยะเวลาที่กำหนด ดังนี้

- สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ที่มีระดับความยากในการสอบบัญชี **“มากที่สุด”** และ **“มาก”** ให้จัดส่งภายใน **๑๕ วันทำการ** นับแต่วันที่แสดงความเห็นต่องบการเงิน

- สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ที่มีระดับความยากในการสอบบัญชี **“ปานกลาง”** และ **“น้อย”** ให้จัดส่งภายใน **๑๐ วันทำการ** นับแต่วันที่แสดงความเห็นต่องบการเงิน

อนึ่ง กรณีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่ผู้สอบบัญชีใช้ระบบกระดาษทำการ อิเล็กทรอนิกส์ : EWP ให้ผู้สอบบัญชีส่งแฟ้มกระดาษทำการอิเล็กทรอนิกส์ : EWP ให้หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร สอบทานงานเป็นลำดับสุดท้าย และปิดแฟ้มกระดาษทำการอิเล็กทรอนิกส์ : EWP ภายใน **๑๐ วันทำการ** นับแต่วันที่หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานครสอบทานงานแล้วเสร็จ (วันที่สอบทานครั้งสุดท้ายภายหลังวันที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่องบการเงิน ซึ่งผู้สอบบัญชีได้จัดทำกระดาษทำการที่สมบูรณ์ และเสร็จสิ้นกระบวนการงานสอบบัญชีทั้งหมดแล้ว)

(๒.๔) ให้ผู้สอบบัญชีจัดส่งรายงานของผู้สอบบัญชี รายงานผลการตรวจสอบบัญชี และงบการเงิน ให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร เพื่อนำเสนอไว้ในรายงานประจำปีของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

(๓) การรายงานผลการปฏิบัติงานสอบบัญชีผ่านระบบ Intranet

(๓.๑) ให้ผู้สอบบัญชีจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ในระบบประเมินจัดชั้นคุณภาพงานสอบบัญชี (CAD_RANK) ภายหลังจากที่หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ สอบทานร่างรายงานของผู้สอบบัญชีแล้วเสร็จ แต่ไม่เกินวันที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่องบการเงิน

(๓.๒) ให้ผู้สอบบัญชีรายงานข้อมูลในระบบสารสนเทศทางการเงินของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร (Input form) ภายใน ๕ วันทำการ นับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่องบการเงิน

(๔) กรณีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรจัดตั้งใหม่เป็นปีแรก และตั้งแต่จดทะเบียนจนถึงวันสิ้นปี ทางบัญชีไม่มีรายการรับ - จ่ายเงินในระหว่างปีบัญชี สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรจึงไม่มีงบการเงินให้ตรวจสอบ ให้คณะกรรมการดำเนินการรับรองว่าสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรไม่มีรายการรับ - จ่ายในระหว่างปีบัญชี และผู้สอบบัญชี ไม่ต้องจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี แต่ให้จัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชีเพื่อรายงานข้อมูลอื่น ๆ รวมถึงข้อสังเกตและข้อเสนอแนะในการดำเนินการทั่วไปของสหกรณ์ และให้บันทึกข้อมูลในระบบแผนและผลการปฏิบัติงาน (CAD_PLAN) โดยบันทึกวันที่ในรายงานผลการตรวจสอบบัญชีแทนวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชี

๘. การควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี

๘.๑ ผู้สอบบัญชี

ควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีที่ได้รับมอบหมายทุกชิ้นงาน โดยสอบทานงานของตนเอง และผู้ช่วยผู้สอบบัญชี ว่าได้ปฏิบัติงานสอบบัญชีตามมาตรฐานการสอบบัญชี และตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กำหนด

๘.๒ หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร

สอบทานงานของผู้สอบบัญชีทุกชิ้นงาน ตั้งแต่การวางแผนงานสอบบัญชี การปฏิบัติงานสอบบัญชี และการรายงานการสอบบัญชีระหว่างปีและประจำปีให้แล้วเสร็จก่อนที่ผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นต่องบการเงิน รวมทั้งแจ้งผลการสอบทานงานให้ผู้สอบบัญชีทราบ

๘.๓ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/กองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์

ให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/กองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี โดยใช้แนวทางการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีตามหลักเกณฑ์การเลือกผลงานของผู้สอบบัญชี เพื่อควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี ดังนี้

(๑) หลักเกณฑ์การเลือกผลงานของผู้สอบบัญชี เพื่อควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี ให้ผู้ควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีวางแผนการปฏิบัติงานควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี โดยใช้หลักเกณฑ์ ดังนี้

(๑.๑) ชิ้นงานของผู้สอบบัญชีที่มีความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี โดยพิจารณาจากข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

- สหกรณ์ประเภทสหกรณ์ออมทรัพย์ครู
- สหกรณ์ที่มีข้อสังเกตจากการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีปีก่อนที่มีผลกระทบต่องบการเงินอย่างเป็นสาระสำคัญ
- สหกรณ์ที่มีระดับความยากในการสอบบัญชี ระดับยากมากที่สุด และยากมาก
- ผู้สอบบัญชีที่ได้รับการมอบหมายงานสอบบัญชีเป็นครั้งแรก อย่างน้อย ๑ ชิ้นงาน (ผู้สอบบัญชีใหม่ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้สอบบัญชีเป็นครั้งแรก)

(๑.๒) ชิ้นงานของผู้สอบบัญชีกรณีสหกรณ์มีข้อบกพร่อง ร้องเรียน มีข่าวทุกสหกรณ์

(๒) ลักษณะการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์

(๒.๑) ควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีจากผลงานของผู้สอบบัญชี โดยให้

- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐ ควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีจากผลงานของผู้สอบบัญชีภาครัฐในพื้นที่ความรับผิดชอบ

- กองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ ควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีจากผลงานของผู้สอบบัญชีภาครัฐในสังกัดสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร และควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีจากผลงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและบุคคลอื่น

(๒.๒) ควบคุมคุณภาพ ณ ที่ทำการสหกรณ์ ในกรณีที่เป็นสหกรณ์ที่ตรวจสอบบัญชี โดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตหรือบุคคลอื่น โดยให้

- กองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ ควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี ณ ที่ทำการสหกรณ์ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี ณ ที่ทำการสหกรณ์ในพื้นที่รับผิดชอบ ตามที่ได้รับแจ้งจากกองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์

การควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐ และกองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ดำเนินการ ดังนี้

(๑) วางแผนการปฏิบัติงานควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี

(๑.๑) เลือกสหกรณ์เป้าหมาย ตามหลักเกณฑ์ ในข้อ ๘.๓ (๑) หลักเกณฑ์การเลือกผลงานของผู้สอบบัญชี

(๑.๒) กำหนดขอบเขตการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งประกอบด้วย ๑) เหตุผลที่เลือกควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี และ ๒) รายการบัญชีหลักและรายการบัญชีที่เกี่ยวข้อง

(๑.๓) สหกรณ์ที่เข้าควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี ณ ที่ทำการสหกรณ์ให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์และกองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์จัดทำหนังสือแจ้งกำหนดการให้สหกรณ์ทราบด้วย

(๒) การควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีจากผลงานของผู้สอบบัญชี

๑) วิเคราะห์สอบทานการวางแผนงานสอบบัญชี ได้แก่ การวิเคราะห์โครงสร้างทางการเงิน การสแกนธุรกรรมเชิงลึก การประเมินมาตรฐานขั้นต่ำๆ การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี แผนการสอบบัญชีโดยรวม และแนวการสอบบัญชี เป็นต้น และพิจารณาว่าได้มีการปรับเพิ่มรายการที่มีสาระสำคัญในแผนการสอบบัญชีโดยรวมและแนวการสอบบัญชี สอดคล้องกับความเสี่ยงที่มีการเปลี่ยนแปลง

๒) วิเคราะห์สอบทานการปฏิบัติงานตามแนวการสอบบัญชีจากกระดาษทำการ

๓) วิเคราะห์ความผิดปกติของรายการในงบการเงิน

- วิเคราะห์ความสอดคล้องสัมพันธ์ของรายการในงบการเงินและวิธีการตรวจสอบที่กำหนดในแนวการสอบบัญชี และสรุปผลการตรวจสอบ และข้อสังเกตในกระดาษทำการ

- วิเคราะห์ความเพียงพอของหลักฐานการสอบบัญชี กับการแสดงความคิดเห็นต่องบการเงินในรายงานของผู้สอบบัญชี

- วิเคราะห์ข้อมูลในรายงานผลการตรวจสอบว่าครบถ้วนถูกต้องตามหลักฐานการสอบบัญชีและให้ข้อเสนอแนะที่ถูกต้อง

(๓) การควบคุมคุณภาพ ณ ที่ทำการสหกรณ์ ให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์และ
กองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์

๑) เข้าติดตามงานสอบบัญชีตามขอบเขตที่กำหนด

๒) กรณีสหกรณ์ใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูล
ให้มีการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์ตามแบบที่กองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์กำหนด

(๔) รายงานการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี

(๔.๑) สรุปผลการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี

(๔.๒) แจ้งผลการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีเป็นลายลักษณ์อักษร ดังนี้

๑) ควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีจากผลงานของผู้สอบบัญชี

- ผู้สอบบัญชีภาครัฐ ให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐
แจ้งผลต่อหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ และกองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์แจ้งผลต่อผู้อำนวยการ
สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร

- ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและบุคคลอื่น ให้กองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์
แจ้งผลต่อผู้สอบบัญชี หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ และผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐

๒) ควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี ณ ที่ทำการสหกรณ์

- สหกรณ์ในพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์แจ้งผลต่อผู้สอบบัญชี
และสหกรณ์ และสำเนาให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐ และกองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์ทราบด้วย

- สหกรณ์ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ให้กองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์
เป็นผู้แจ้งต่อผู้สอบบัญชีและสหกรณ์

(๓.๓) รายงานผลการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีในระบบสารสนเทศ
ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

๑) ผู้สอบบัญชีภาครัฐ ให้บันทึกในระบบควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี
(CAD_CAQC_Y๖๑)

๒) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและบุคคลอื่น ให้บันทึกในระบบควบคุมคุณภาพ
งานสอบบัญชีสหกรณ์ภาคเอกชน (CAD_CAQC_CA_Y๖๑)

ทั้งนี้ ให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐ ติดตามการควบคุมคุณภาพ
งานสอบบัญชีของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ และสรุปผลการติดตามการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี
ของผู้สอบบัญชีภาครัฐในความรับผิดชอบ พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาคุณภาพงานสอบบัญชีต่อกองกำกับการ
สอบบัญชีสหกรณ์ และให้กองกำกับการสอบบัญชีสหกรณ์สรุปผลการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี
พร้อมข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพงานสอบบัญชีต่ออธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ..... โทร. ....

ที่ กษ ..... / ..... วันที่ .....

เรื่อง รายงานผลการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี สหกรณ์.....จำกัด

เรียน หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

ตามที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....ได้มอบหมายให้ข้าพเจ้า
ตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี งบการเงิน และหมายเหตุประกอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....ซึ่งข้าพเจ้าได้ดำเนินการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชีเสร็จเรียบร้อยแล้ว
เมื่อวันที่.....ถึงวันที่.....จึงขอรายงานผลการตรวจแนะนำ การจัดทำบัญชี
ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(.....)

ตำแหน่ง.....

หมายเหตุ : สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

รายงานผลการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี
สหกรณ์.....จำกัด
จังหวัด.....
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....

เสนอ หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

ตามที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....ได้มอบหมายให้ข้าพเจ้า
ตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี งบการเงิน และหมายเหตุประกอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....นั้น ข้าพเจ้าได้ตรวจแนะนำ ครั้งที่.....เมื่อวันที่.....
ถึงวันที่.....รวม.....วัน ณ.....จึงขอรายงานผลการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี ดังนี้

๑. เรื่องที่ตรวจแนะนำ

- เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ข้าพเจ้าได้แนะนำให้แก่.....
ตำแหน่ง.....โดยแนะนำเกี่ยวกับ.....
ผลการตรวจแนะนำ.....
- สมุดบัญชีขั้นต้น ข้าพเจ้าได้แนะนำให้แก่.....ตำแหน่ง.....
โดยแนะนำเกี่ยวกับ.....
ผลการตรวจแนะนำ.....
- สมุดบัญชีชั้นปลาย ข้าพเจ้าได้แนะนำให้แก่.....ตำแหน่ง.....
โดยแนะนำเกี่ยวกับ.....
ผลการตรวจแนะนำ.....
- บัญชีย่อยและทะเบียน ข้าพเจ้าได้แนะนำให้แก่.....ตำแหน่ง.....
โดยแนะนำเกี่ยวกับ.....
ผลการตรวจแนะนำ.....
- งบทดลอง ข้าพเจ้าได้แนะนำให้แก่.....ตำแหน่ง.....
โดยแนะนำเกี่ยวกับ.....
ผลการตรวจแนะนำ.....
- งบการเงิน ข้าพเจ้าได้แนะนำให้แก่.....ตำแหน่ง.....
โดยแนะนำเกี่ยวกับ.....
ผลการตรวจแนะนำ.....
- หมายเหตุประกอบงบการเงิน ข้าพเจ้าได้แนะนำให้แก่.....
ตำแหน่ง.....โดยแนะนำเกี่ยวกับ.....
ผลการตรวจแนะนำ.....
- อื่นๆ ข้าพเจ้าได้แนะนำให้แก่.....ตำแหน่ง.....
โดยแนะนำเกี่ยวกับ.....
ผลการตรวจแนะนำ.....

๒. เรื่องที่สอบทาน

๒.๑ .....

๒.๒ .....

๓. ข้อสังเกตที่พบจากการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี (ถ้ามี)

๓.๑ .....

๓.๒ .....

(ลงชื่อ).....

(.....)

ตำแหน่ง.....

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ..... โทร. ....

ที่ กษ ..... / ..... วันที่ .....

เรื่อง รายงานผลการติดตามการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี สหกรณ์.....จำกัด

เรียน หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

ตามที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....ได้มอบหมายให้.....
ตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี งบการเงิน และหมายเหตุประกอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....และมอบหมายให้ข้าพเจ้าดำเนินการติดตามผลการตรวจแนะนำ
การจัดทำบัญชี ซึ่งข้าพเจ้าได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการบูรณาการทำงานร่วมกัน ข้าพเจ้าเห็นควรส่งสำเนารายงานผลการติดตาม
การตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี สหกรณ์.....จำกัด ให้สหกรณ์จังหวัด.....ทราบด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบโปรดลงนามในหนังสือถึงสหกรณ์จังหวัด
.....ที่แนบมาพร้อมนี้

.....
(.....)
ตำแหน่ง.....

หมายเหตุ : สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ..... โทร. ....

ที่ กษ ..... / ..... วันที่ .....

เรื่อง ขอส่งสำเนารายงานผลการติดตามการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี

เรียน สหกรณ์จังหวัด.....

ด้วยสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....ได้ดำเนินการตรวจแนะนำ
การจัดทำบัญชี งบการเงิน และหมายเหตุประกอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด สำหรับปี
สิ้นสุดวันที่.....โดยได้ตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี ครั้งที่.....เมื่อวันที่.....ถึงวันที่
.....รวม.....วัน ณ.....และได้ดำเนินการติดตามผลการตรวจแนะนำ
การจัดทำบัญชีไปแล้ว เมื่อวันที่.....

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อเป็นการบูรณาการ
ทำงานร่วมกันให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดียิ่งขึ้น จึงขอส่งสำเนารายงานผลการติดตามการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี
ของสหกรณ์.....จำกัด (เอกสารแนบ) เพื่อให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัด.....
ช่วยติดตามและผลักดันให้สหกรณ์สามารถจัดทำบัญชีได้ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

.....
(.....)

หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

หมายเหตุ : สามารถปรับเปลี่ยนข้อความได้ตามความเหมาะสม

รายงานผลการติดตามการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี
สหกรณ์.....จำกัด
จังหวัด.....
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....

เสนอ หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

ตามที่หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....ได้มอบหมายให้ข้าพเจ้า
ตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี งบการเงิน และหมายเหตุประกอบงบการเงินของสหกรณ์.....จำกัด
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....ซึ่งข้าพเจ้าได้ตรวจแนะนำ ครั้งที่.....ไปแล้ว เมื่อวันที่.....
ถึงวันที่.....รวม.....วัน ณ.....และข้าพเจ้าได้ดำเนินการติดตามผลการตรวจแนะนำ
การจัดทำบัญชี ในวันที่.....จึงขอรายงานผลการติดตามการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี ดังนี้

ผลการติดตามการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี

- เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี.....
- สมุดบัญชีขึ้นต้น.....
- สมุดบัญชีขึ้นปลาย.....
- บัญชีย่อยและทะเบียน.....
- งบทดลอง.....
- งบการเงิน.....
- หมายเหตุประกอบงบการเงิน.....
- อื่นๆ.....
- ข้อสังเกตที่พบจากการติดตามการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี...*(ถ้ามี)*.....

จากผลการติดตามการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชีข้างต้น ข้าพเจ้าประเมินว่าสหกรณ์
.....จำกัด * จะสามารถจัดทำบัญชี งบการเงิน และหมายเหตุประกอบงบการเงินสำหรับปีสิ้นสุด
วันที่.....ให้ตรวจสอบได้ **หรือ** ** จะไม่สามารถจัดทำบัญชี งบการเงิน และหมายเหตุประกอบ
งบการเงิน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....ให้ตรวจสอบได้ และยังคงต้องได้รับการตรวจแนะนำการจัดทำบัญชี
เกี่ยวกับ.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

ตำแหน่ง.....